

Kulkue oli muotoutunut, ihmiset selsoivat jännityksestä jäykkänä, piispalle ojennettiin vihkivesimalja. Lähdettiin hitaasti liikkeelle, papit ja kuoripojat lauloivat, piispa horjui ensimmäisenä ja pirs-kotteli vihkivettä tuoreisiin puuseiniin.

— Katsos vain, kuka siellä yrittää pyhään kulkeeseen.

— Pois huoripentu, täällä on kunniallisia ihmisiä.

— Hadde, vie se äpärä pois, eihän kukaan voi sitä katsoa.

— Tämä on pyhä tilaisuus. Hadde, vie se pois.

Hälinä tuntui häiritsevän piispaa. Hän kääntyi hitaasti, huohottaen — verkkainkin kävely kirkon ympäri ja vihkiveden pirs-kottaminen tuntui olevan liikaa hänen voimilleen.

— Mitä siellä? Elkö rahvas osaa valeta? Täällä ollaan Jumalan ja Pyhän Neitsyen sekä Pyhän Laurin kunniaksi eikä turhia löpöttelemässä.

Kulkuksen vierellä seisoi kookas mies sylissään pieni lapsi. Lapsesta ei voinut heti erottaa, oliko se tyttö vai poika, sillä sen vartalo oli omituisesti, kammottavasti köyristynyt, selkä oli kyttyräinen ja vääntynyt niin että yläruumis tuntui katsovan eri suuntaan kuin jalat, jotka olivat pelkät tyngät, pakut ja hervottomat.

Piispa käänsi katseensa pois. Maailmassa oli niin paljon epämiellyttäviä asioita.

— Armollinen herra — teidän pyhyittenne, laiha-kasvoinen talonpoika ei näyttänyt tietävän, miten puhutella piispaa, ylhäisintä henkilöä joka Someron tienoilla oli koskaan vierailut. Yleensä täällä kävi vain matkapappi, jokunen dominikaani, vouti ja toivioletkeläisiä. — Se on äpärä. Ei se saa tulla tähän hienoon kulkeeseen.

Piispan kasvot alkoivat punoittaa vaarallisella tavalla. Talonpoika vetäytyi väkijoukon suojaan.

— Laupias Kristus ottaa luoksensa jokaisen. Tuo lapsesi, mies, seuraa Neitsyt Mariaa, armollista. Ehkä hän antaa avun.

Seppä Hadde korjasi epämuodostuneen lapsen asentoa. Hänellä oli tietty tapa kantaa lasta, kehittyneet yhdeksän vuoden aikana. Marketta ei palannut paljon, se oli säälittävän pieni ja kevyt vaikka söikin hyvin.

Hadde astui kulkuksen perään välittämättä pahan-suovista silmäyksistä. Hän puheli hiljaa Marketal-le, vaikkei voinut tietää, ymmärsikö lapsi yhtään sanaa hänen puheestaan.

Hadde oli yrittänyt opettaa sille Ave Mariaa ja neuvoa, miten kädet panttiin ristiin, mutta sen raajat sätkivät vain tahdottomasti, tärisivät, eivätkä sormet menneet lomittain vaikka se selvästi yritti. Yritti ja katsoi isäänsä tuskaisilla ruskeilla silmillään, samanlaisilla kuin äidilläänkin oli ollut.

Maritt oli maannut tiellä, Turkutiellä, jota toivioletkeläiset vaelsivat matkallaan Hattulaan Pyhän Ristin kirkkoon. Maritt oli maannut pölyssä elokuun kuumuudessa ja valittanut. Ihmiset olivat käyneet ohlil sauvoihinsa nojaten, laulaen yksitoikkoista py-

hiinvaeltajien laulua, tuljottaen eteensä.

Maritt oli jäänyt kun toivioletkeläiset olivat kulkeneet ohi. Hän oli lakannut vaikertamasta kun Hadde kumartui hänen ylitseen. Sepän viereisestä talosta tuli ihmisiä, tuli kauempaakin.

— Nainen on sairas.

— Vettä, voisiko joku hakea vettä.

— Jos sillä on rutto.

He kavahtivat taaksepäin, sillä Mustan Surman muisto oli kauhistuttavana vielä kaksikymmentä vuotta piinan jälkeen.

Hadde piti vesikupla kädessään ja nosti naisen varovasti istumaan. Nainen oli veltto ja klerähti hänen otteestaan, kaatui vatsallaan ja hänen repaleinen pukunsa aukesi.

Naisen selkä oli täynnä ruoskanjalkia.

— Se on ruoskittu!

— Se on portto. Rikollinen.

— Rangaistu portto.

— Häpeä sille, pois tästä kylästä!

Hadde jäi yksin. Hän nosti naisen sylinsä ja kantoi hänet Seppään, syötti ja juotti ja piteli naista aloillaan kun tämä houri ja olisi vahingoittanut itseään.

Nainen jäi. Maritt, nöyrä ja työteliäs, mutta niin heikko ettei jaksanut juuri mitään. Keltti vellin ja lyyhistyi kasaan, halkaisi halon ja pyörtyi.

Hadde ei koskaan kysynyt mitään eikä Maritt kertonut. Hän ei mennyt pihasta pois ellei ollut pakko, silloin kulki katse maassa, hieman kumarassa, melkein juoksemalla ettei olisi kuullut pilkkasanoja.

Hadde, lapseton leski, otti hänet vuoteeseensa ja hän oli kiitollinen. Hadde sääli häntä kuin sairasta eläintä. Oli selvää, ettei hän eläisi kauan.

Maritt alkoi odottaa lasta. Hadde käski hänet laivatsalle pitkäkseen ja teki itse kaiken, keitti ruuankin ja syötti Marittin, sillä tämä oli usein niin heikko ettei pystynyt itse pitelemään lusikkaa.

Kyllillä puhuttiin Sepän huorasta. Hadde ei välittänyt.

Kulkue oli niin pitkä, että se ulottui melkein kirkon ympäri, ensimmäisenä kulkeva piispa näki edessään sepän ja hänen epämuotoisen lapsensa. Vieressä kulkevat papit olivat tarttuneet piispaa kyynäpälistä eikä Johannes Westfal pannut tällä kertaa vastaan.

Kellonsoiton puuttuminen kiusasi piispaa. Juhlava kumina olisi kuulunut tällaiseen tilaisuuteen. Mutta mistäpä sitä kelloja köyhään erämaaseurakuntaan. Täytyi tyytyä lauluun. Kuoripojatkin olivat Turusta tuotuja, ilkeämielisiä paholaisia, kävivät näpistelemässä pappien ruokaa ja puhuivat riettaalta. Niitä piti pilskata alltulseen mutta eivät ne siitä parantuneet.

Kolmas ja viimeinen kierros oli suoritettu, pieni neliskulmainen puurakennus pirs-kotettu. Ruma kuin lato, saivat mahdollisimman pian rakentaa tornin ja hankkia sen kellon.

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
☪
Osuuspankki

SOMERON JA SOMERNIEMEN PAIKALLISLEHTI
SOMERO

TIEDOTUSTOIMINTAA
SOMEROLLA JA
SOMERNIEMELLÄ

KOHO- ja OFFSET-
Somerpaino
Somero ☎ 45 566

**MIELEKKÄÄSTI HYVÄÄ
KIOSKI-
KOLMIO**

Joensuuntie 34, Vanhatie 2

**Hyvää Joulua
KAHVILA
MARIINA**

PUH. 45 634

**LASTEN
ASUSTELIIKE**

OM. RANTANEN & KAVANDER
PUH. 45 634

Hyvää Joulua toivottaa

**KENKÄKAUPPA
V. PELTOMÄKI**

puh. 45 075

Kenkiä — laukkuja — käsineitä — sukkia

TOIVOKOSKI OY

MYYMÄLÄT:

- Suojoki puh. 42 757
- Terttilä " 43 415
- Viljankuivaamo ja mylly " 43 452

**SUUR-PUKIMO NORVA
AINA MUODIN KÄRJESSÄ**

Salo, Helsingintie 2
Lohja, Tammissaari
Lauttakylä, Hanko

**HYVÄÄ
JOULUA**

Mixtus Ky

**O.H. Sand-
berg Oy**

Elek-tuote Oy

KUIVAMAITO OY

SOMERO-NASTOLA-LAPINLAHTI

Valmistaa maitojauheita teolli-
suuden ja kotitalouden käyttöön

Vanha iloinen Somerhovi

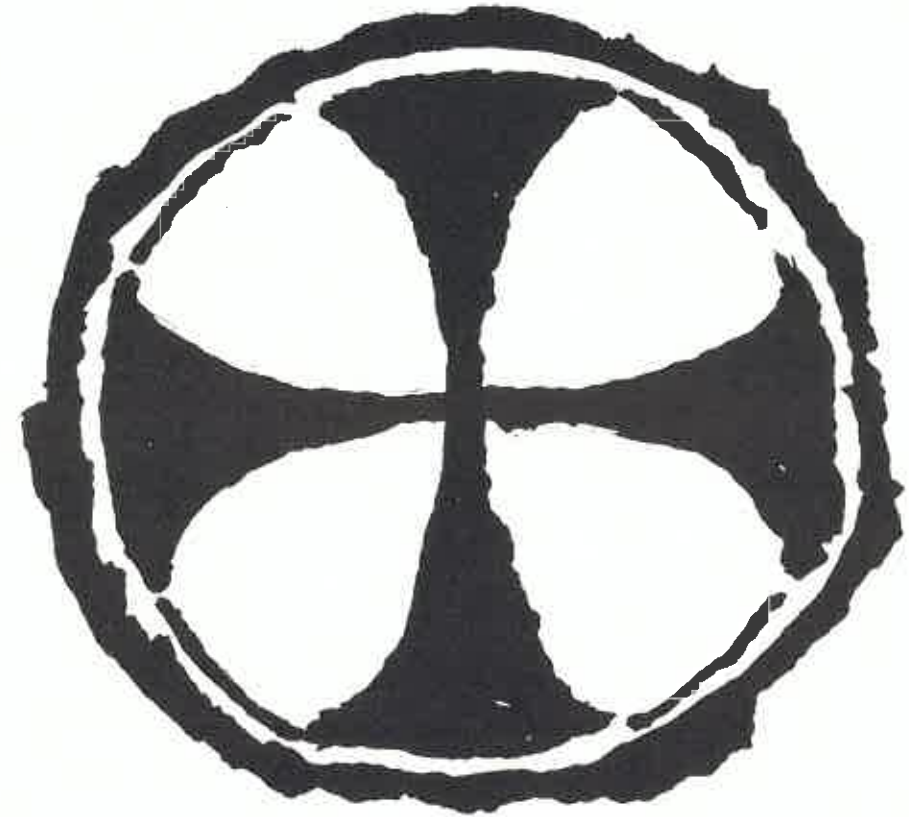
I lk hotelli ja ravintola. Tanssiaiset
perjantaina ja lauantaina. Avoimna
klo 11.00—01.00. Viihtyisiä tiloja
kokouksia ja perhejuhlia varten.

TERVETULOA!

SÄHKÖTÖITÄ — VESILAITTEITA

**SÄHKÖ-
ERKKIOY**

Puh. 45 339

Marketan legenda

Kaari Utrio

Piispa oli vanha ja pleni mies, tuntui kuin hän lyy-
hityisi komean kaapunsa ja raskaan hiippansa al-
le. Hiippa oli painunut syvälle Johannes Westfalin
päähän, korvat pitelivät sitä otsan tasalla, laiha
vapiseva käsi kouristui piispansauvan ympärille.

Piispan kummankin puolen käveli pappi valmiina
tukemaan kirkkoruhtinasta. Johannes Westfal hul-
tol heitä pois, laihat kasvot punastuivat kiukkuisesti,
väkijoukko supatti pelästyneenä.

Totta oli mitä sanottiin: ukko oli kuolemaisillaan
mutta pahasisuisempi kuin koskaan.

Papit häätivät rahvasta kulkueeseen piispan pe-
rään. Oli kirkkoherraa ja kuoripoikaa, ristiinnaul-
tunkuvaa ja Pyhää Neltsyttä, suitsutusastilaa ja
huppupäistä kerjäläismunkkia.

Papit vilkuilivat munkkeja äkeästi. Mustakaavut
tunkelijat, saarnasivat rahvaalle, velvät sen lantin

jonka olisi pitänyt kilahda kirkonarkkuun.

Helluntai hohti kirkkautta, taivas oli ääretön sini-
nen kupu, loistava aurinko maan ystävä, puhjenneet
lehdet, raikas ruoho tuoksuivat voimaa.

Väki oli parhaissaan, oli tultu tiettemien talpaleit-
ten takaa katsomaan kirkon vihkimistä, näkemään
itse piispaa, ihmettelemään piispanseurueen ko-
meutta. Ihailtiin Someron kirkkoa, siunattiin hyvää
onnea: nyt pääsivät uudisasukkaat kirkkoon
useammin kuin kerran viidessä vuodessa. Joukossa
oli paljon sellaisia jotka eivät olleet koskaan käy-
neet kirkossa, oli toisellakymmenellä olevia kasta-
mattomia lapsia. Kirkonvihkimisen jälkeen olisi pa-
peilla työtä, sillä kastamattomia riitti — ja niitä oli
jäänyt jälkeinkin erämaihin, sillä eivät suinkaan
kaikki aikuiset ihmiset piittäneet Valkean Kristuk-
sen opista.

Jule Joulu Kultainen

Kiitämme
asiakas- ja
jäsen-
kuntaamme
kuluneesta
vuodesta ja
toivotamme
Rauhallista
Joulua ja
Onnea
vuodelle
1976

SOKOS
SOMERMAA

malli NEW LAM 06

Jos mielesi tekee Jouluksi uusia SILMÄLASEJA,
niin poikkea meillä
Kirkas joululahjavihje: LAHJAKORTTIMME.

SILMÄLASIEN ERIKOISLIIKE
SOMERON OPTIIKKA OY

KOP:n liiketalo, puh. 46 133.

HYVÄÄ JOULUA

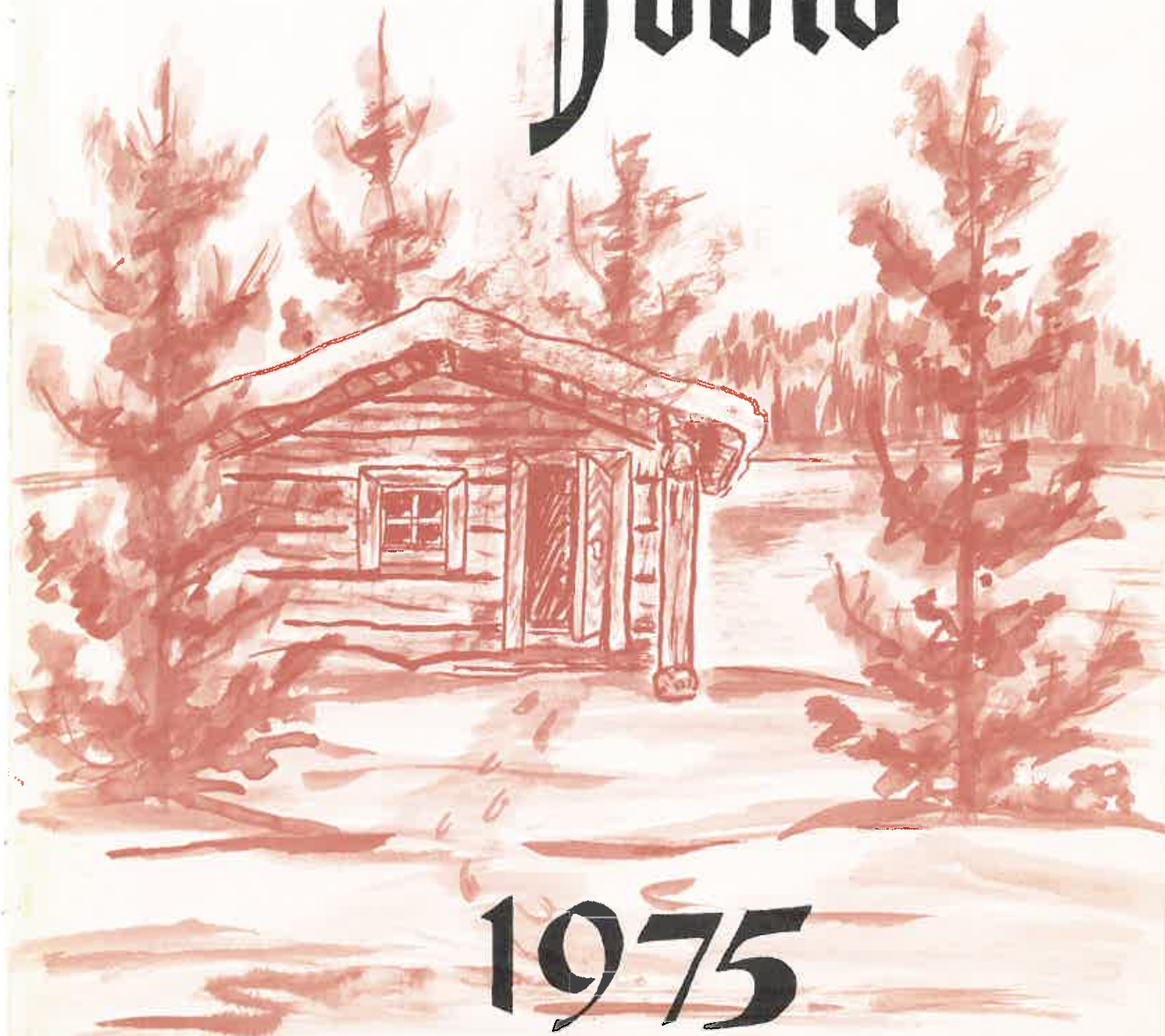
«Joulu on omena
punainen ja
tuoksuva vihreä kuus.
Joulu on helinä
kulkusten ja
joulu on hiljaisuus.
Joulu on tuoksuja
herkkujen tai
kirpeä pakkassää.
Joulu on riemua
lapsosten ja
kulkusten helinää.
Joulu on tuikkiva
kynttilänliekki tai
valoja tuhansittain.
Joulu on lahja
suuri tai pieni
tai lämpöinen
ajatus vain.»

ORAS

**Joulupukin
asialla**

Someron Joulu

1975